

Romuald Gwiazdowski

Instytut Ochrony Roślin – Państwowy Instytut Badawczy w Poznaniu

Hamowanie wzrostu *Leptosphaeria maculans* i *Leptosphaeria biglobosa* przez wybrane fungicydy w testach płytkowych

Inhibition of growth of *Leptosphaeria maculans* and *Leptosphaeria biglobosa* in plating tests by some fungicides

Słowa kluczowe: patogeniczne grzyby *L. maculans*, *L. biglobosa*, aktywność fungistatyczna, fungicydy

Leptosphaeria maculans i *Leptosphaeria biglobosa* to gatunki grzybów wywołujące suchą zgniliznę kapustnych, będącą jedną z najgroźniejszych chorób rzepaku. W pracy określano wpływ substancji aktywnych zawartych w środkach Horizon 250 EW, Sumilex 500 SC i Konker 415 SC na wzrost grzybni *L. maculans* i *L. biglobosa*. Zastosowane w prezentowanej pracy fungicydy istotnie hamowały wzrost badanych grzybów w porównaniu z kontrolą. Poza tym testowane środki nieznacznie różniły się między sobą skutecznością hamowania wzrostu w przypadku obydwu badanych grzybów, nie odnotowano również istotnych różnic we wrażliwości *L. maculans* i *L. biglobosa* na zastosowane dawki substancji aktywnych.

Key words: pathogenic fungi *L. maculans*, *L. biglobosa*, fungistatic activity, fungicide

Leptosphaeria maculans and *Leptosphaeria biglobosa* are fungal species causing stem canker which is one of the most dangerous oilseed rape diseases.

This work presents the effect of active ingredients of three fungicides: Horizon 250 EW, Sumilex 500 SC and Konker 415 SC on the mycelium growth of these pathogens. The tested fungicides strongly inhibited the growth of both *Leptosphaeria maculans* and *Leptosphaeria biglobosa* in relation to the control while the differences in the efficacy of inhibition effects between them were insignificant. Similarly non-significant differences were observed in the case of sensitivity of these two pathogens to the used doses of active ingredients.

Wstęp

Sucha zgnilizna kapustnych występuje na rzepaku ozimym, jarym oraz wielu innych, ważnych z gospodarczego punktu widzenia gatunkach roślin, takich jak brokuł, kapusta głowiasta i pekińska, kalafior, rzepik, rzodkiew, gorczyca, chrzan (Kochman, Węgorzek 1997). Uważa się, że chorobę tę wywołują dwa gatunki grzybów: *Leptosphaeria maculans* (Desm.) Ces. et de Not. i *Leptosphaeria biglobosa* Shoemaker i Brun. Gatunki te różnią się chorobotwórczością wobec rzepaku, przy

czym *L. maculans* jest gatunkiem bardziej agresywnym, odpowiedzialnym za większe straty w plonie rzepaku niż *L. biglobosa* (Jędryczka i in. 2004).

W pracy określono wpływ substancji aktywnych zawartych w środkach Horizon 250 EW, Konker 415 SC i Sumilex 500 SC na wzrost grzybni *L. maculans* i *L. biglobosa*.

Material i metody

Aktywność fungistatyczną środków Horizon 250 EW (s.a. tebukonazol), Konker 415 SC (s.a. winklozolina + karbendazym) i Sumilex 500 SC (s.a. procymidon) oznaczano na podstawie wpływu fungicydów na wzrost grzybni (Borecki 1984). W Polsce, w prowadzonych do tej pory badaniach skuteczności działania fungicydów nie rozróżniano poszczególnych gatunków powodujących suchą zgniliznę kapustnych. W celu sprawdzenia oddziaływania różnych substancji aktywnych na badane gatunki do doświadczenia wybrano zarówno środki zarejestrowane do zwalczania suchej zgnilizny kapustnych (Horizon 250 EW, Konker 415 SC), jak i środek, który takiej rejestracji nie posiadał (Sumilex 500 SC).

Wykonano dwie serie doświadczeń w pięciu powtórzeniach. Izolaty *L. maculans* i *L. biglobosa* wykorzystane w doświadczeniu oznaczano na podstawie cech morfologicznych.

Aktywność fungistatyczną środków w stosunku do grzyba *L. maculans* i *L. biglobosa* oznaczano na agarze glukozowo–ziemniaczanym. Do sterylnej pożywki o temperaturze około 50°C dodawano fungicydy w ilości pozwalającej uzyskać stężenie substancji aktywnej: 1, 10, 100 i 1000 ppm. W serii drugiej zastosowano te same fungicydy i stężenia z tym wyjątkiem, że zrezygnowano ze stężenia 1000 ppm w przypadku środka Horizon 250 EW i Konker 415 SC.

Płynną pożywkę z preparatem rozlewano na płytki Petriego. Kontrolę stanowiły płytki z podłożem bez dodatku fungicydu. Po zestaleniu podłoża na środek płytki nakładano krążek kultury badanego grzyba o średnicy 5 mm. Płytki inkubowano w temperaturze 24°C, wykonując co 3–4 dni pomiar średnic kultur. Gdy w kombinacji kontrolnej kultura grzyba dorosła do brzegów płytki (17 dzień), obliczano dzienny przyrost kultury według wzoru:

$$\text{Dzienny przyrost w mm} = \frac{\text{średnica kultury w mm} - 5 \text{ mm (średnica inokulum)}}{2 (\text{połowa średnicy płytki}) \times \text{wiek kultury w dniach}}$$

Wyniki

W pierwszej serii doświadczenia laboratoryjnego obserwowano nieznaczne różnice we wzroście obydwu izolatów *Leptosphaeria* w próbach kontrolnych. Średnio dla okresu 17 dni szybszy wzrost zanotowano w przypadku *L. biglobosa* niż *L. maculans*, jednak tendencja ta nie została potwierdzona statystycznie (tab. 1).

Uzyskane rezultaty wykazały wrażliwość obu izolatów na wszystkie zastosowane fungicydy, ale stopień hamowania wzrostu zależał od rodzaju fungicydu i zastosowanej dawki.

Fungicydy Horizon 250 EW i Konker 415 SC już w stężeniu 10 ppm substancji aktywnych uniemożliwiały wzrost kultur obydwu grzybów. W przypadku fungicydu Sumilex 500 SC wzrost ten był bardzo mały, ale występował i był podobny przy stężeniach: 10, 100 i 1000 ppm.

W drugiej serii doświadczenia w kontroli stwierdzono istotnie szybszy wzrost grzybni *L. biglobosa* niż *L. maculans* (tab. 2). Substancja aktywna fungicydu Horizon 250 EW zastosowana w stężeniu 1, 10 i 100 ppm istotnie hamowała wzrost obydwu grzybów w porównaniu do kontroli. Nie stwierdzono natomiast różnic statystycznych we wzroście grzybni (przy wyżej wymienionych stężeniach) porównując średni przyrost dobowy obydwu badanych grzybów.

Zawarta w fungicydzie Sumilex 500 SC substancja aktywna zastosowana w stężeniach 10–1000 ppm istotnie ograniczyła wzrost grzybni zarówno izolatu *L. biglobosa*, jak i *L. maculans* w porównaniu do kontroli. W stężeniu 1 ppm tylko w przypadku *L. biglobosa* obserwowano istotne zahamowanie wzrostu grzybni.

Przyrost grzybni w kombinacji z zastosowaniem fungicydu Konker 415 SC obserwowano tylko w stężeniu 1 ppm. Był on istotnie mniejszy w porównaniu z kontrolą.

Wyniki doświadczeń opracowano statystycznie przy zastosowaniu analizy wariancji trójczynnikowej. Dla porównania średnich wykorzystano test Fishera–Snedecora i test Tukeya przy $\alpha = 0,05$.

Dyskusja

W doświadczeniu na płytkach Petriego obserwowano tendencję szybszego wzrostu liniowego *L. biglobosa* niż *L. maculans*. Jest to zgodne z danymi literaturowymi, które wskazują na charakterystyczne dla *L. biglobosa* cechy: szybki wzrost kolonii, żółtobrazowy pigment, obfita grzybnia powietrzna. Natomiast izolaty *L. maculans* rosną powoli, tworzą skąpą grzybnię powietrzną, zazwyczaj obficie zarodnikują i nie tworzą charakterystycznego pigmentu (Domsch i Gams 1980, Jędryczka i in. 1997, 2001). Izolaty *L. maculans* wytwarzają fitotoksyczną, bezbarwną sirodesminę, będącą jednym z czynników wskazujących na agresywność

Tabela 1

Wpływ fungicydów na liniowy wzrost grzybni *Leptosphaeria maculans* i *Leptosphaeria biglobosa* w warunkach laboratoryjnych (seria I) — *The influence of fungicides on the growth of Leptosphaeria maculans and Leptosphaeria biglobosa in laboratory conditions (series I)*

Kombinacje — Variants			Średni przyrost dobowy kultur w mm w wieku (dni) *					
Obiekty Objects	stężenie concentration (ppm)	gatunek grzyba fungi species	Average growth of cultures in mm (days)					
			1–3	4–6	7–10	11–13	14–17	1–17
Kontrola Control	–	<i>L. biglobosa</i>	2,11 a	2,65 ab	2,68 bc	2,95 a	1,52 a	2,38 a
		<i>L. maculans</i>	2,11 a	2,96 a	2,46 bc	2,10 abc	1,41 ab	2,21 a
Horizon 250 EW	1	<i>L. biglobosa</i>	0,38 cd	1,25 c	1,26 e	1,30 cdef	1,11 abcd	1,06 d
		<i>L. maculans</i>	0,83 bc	1,33 c	1,33 de	1,36 bcde	1,07 abcd	1,18 cd
	10	<i>L. biglobosa</i>	0 d	0 d	0 f	0 g	0 d	0 f
		<i>L. maculans</i>	0 d	0 d	0 f	0 g	0 d	0 f
	100	<i>L. biglobosa</i>	0 d	0 d	0 f	0 g	0 d	0 f
		<i>L. maculans</i>	0 d	0 d	0 f	0 g	0 d	0 f
	1000	<i>L. biglobosa</i>	0 d	0 d	0 f	0 g	0 d	0 f
		<i>L. maculans</i>	0 d	0 d	0 f	0 g	0 d	0 f
Sumilex 500 SC	1	<i>L. biglobosa</i>	1,03 b	2,68 ab	1,98 cd	0,98 cdefg	1,37 ab	1,60 bc
		<i>L. maculans</i>	1,66 a	2,75 ab	2,02 cd	2,20 abc	1,52 a	2,03 ab
	10	<i>L. biglobosa</i>	0 d	0 d	0,01 f	0,55 efg	0,83 abcd	0,27 ef
		<i>L. maculans</i>	0 d	0 d	0,16 f	0,13 fg	0,31 bcd	0,12 ef
	100	<i>L. biglobosa</i>	0 d	0 d	0,52 f	1,06 cdefg	1,17 abc	0,55 e
		<i>L. maculans</i>	0 d	0 d	0 f	0,01 g	0,08 cd	0,02 f
	1000	<i>L. biglobosa</i>	0 d	0 d	0,07 f	0,83 defg	0,98 abcd	0,37 ef
		<i>L. maculans</i>	0 d	0 d	0,14 f	0,20 efg	0 d	0,07 f
Konker 415 SC	1	<i>L. biglobosa</i>	1,01 b	2,35 b	3,39 a	2,58 ab	1,71 a	2,20 a
		<i>L. maculans</i>	1,88 a	2,55 ab	2,81 ab	1,93 abcd	1,93 a	2,22 a
	10	<i>L. biglobosa</i>	0 d	0 d	0 f	0 g	0 d	0 f
		<i>L. maculans</i>	0 d	0 d	0 f	0 g	0 d	0 f
	100	<i>L. biglobosa</i>	0 d	0 d	0 f	0 g	0 d	0 f
		<i>L. maculans</i>	0 d	0 d	0 f	0 g	0 d	0 f
	1000	<i>L. biglobosa</i>	0 d	0 d	0 f	0 g	0 d	0 f
		<i>L. maculans</i>	0 d	0 d	0 f	0 g	0 d	0 f

* w kolumnach jednakowymi literami oznaczono wartości nie różniące się istotnie przy poziomie 0,05
values marked with the same letters in columns differ significantly at the level 0.05

Tabela 2

Wpływ fungicydów na liniowy wzrost grzybni *Leptosphaeria maculans* i *Leptosphaeria biglobosa* w warunkach laboratoryjnych (seria II) — *The influence of fungicides on the growth of Leptosphaeria maculans and Leptosphaeria biglobosa in laboratory conditions (series II)*

Kombinacje — Variants			Średni przyrost dobowy kultur w mm w wieku (dni) *					
Obiekty Objects	stężenie concentration (ppm)	gatunek grzyba fungi species	Average growth of cultures in mm (days)					
			1-3	4-6	7-10	11-13	14-17	1-17
Kontrola Control	–	<i>L. biglobosa</i>	1,28 a	1,35 b	2,25 a	1,55 a	0,88 bc	1,46 a
		<i>L. maculans</i>	0,44 c	1,86 a	1,73 b	0,95 bc	0,67 cd	1,13 b
Horizon 250 EW	1	<i>L. biglobosa</i>	0 d	0 e	0 f	0 d	0,06 e	0,01 e
		<i>L. maculans</i>	0 d	0 e	0 f	0,08 d	0,03 e	0,02 e
	10	<i>L. biglobosa</i>	0 d	0 e	0 f	0 d	0,04 e	0,01 e
		<i>L. maculans</i>	0 d	0 e	0 f	0,06 d	0,02 e	0,02 e
	100	<i>L. biglobosa</i>	0 d	0 e	0 f	0 d	0 e	0 e
		<i>L. maculans</i>	0 d	0 e	0 f	0 d	0 e	0 e
Sumilex 500 SC	1	<i>L. biglobosa</i>	0,53 c	0,91 c	1,21 c	1,30 ab	1,18 a	1,02 b
		<i>L. maculans</i>	0,68 b	0,76 c	1,16 c	1,25 ab	0,99 ab	0,97 b
	10	<i>L. biglobosa</i>	0 d	0 e	0 f	0,03 d	0,01 e	0,01 e
		<i>L. maculans</i>	0 d	0 e	0,02 ef	0,04 d	0,01 e	0,01 e
	100	<i>L. biglobosa</i>	0 d	0 e	0 f	0,08 d	0,01 e	0,02 e
		<i>L. maculans</i>	0 d	0,10 e	0,08 ef	0,05 d	0,11 e	0,07 e
	1000	<i>L. biglobosa</i>	0 d	0 e	0 f	0,08 d	0,04 e	0,02 e
		<i>L. maculans</i>	0 d	0 e	0 f	0,95 bc	0 e	0,19 e
Konker 415 SC	1	<i>L. biglobosa</i>	0,01 d	0,81 c	0,46 de	0,58 c	0,59 d	0,49 c
		<i>L. maculans</i>	0 d	0,56 cd	0,85 cd	0,90 bc	0,77 bcd	0,62 c
	10	<i>L. biglobosa</i>	0 d	0 e	0 f	0 d	0 e	0 e
		<i>L. maculans</i>	0 d	0 e	0 f	0 d	0 e	0 e
	100	<i>L. biglobosa</i>	0 d	0 e	0 f	0 d	0 e	0 e
		<i>L. maculans</i>	0 d	0 e	0 f	0 d	0 e	0 e

* w kolumnach jednakowymi literami oznaczono wartości nie różniące się istotnie przy poziomie 0,05
values marked with the same letters in columns differ significantly at the level 0.05

grzyba (Koch i in. 1989). Z kolei nieagresywne izolaty *L. biglobosa* wytwarzają szereg innych metabolitów, takich jak phomaligole, phomaligadiony (Pedras i in. 1993), phomapyrony (Pedras i in. 1994) i phomaliginę A (Pedras i in. 1995). Niektórzy autorzy wskazują przy tym na fitotoksyczne oddziaływanie izolatów nieagresywnych wobec liścieni rzepaku ozimego (Karolewski i in. 1994).

Ograniczanie wzrostu grzybni przez badane środki było zróżnicowane i zależało zarówno od rodzaju preparatu, jak i zastosowanej dawki. Horizon 250 EW i Konker 415 SC całkowicie hamowały wzrost liniowy grzybni w stężeniu od 10 do 1000 ppm, natomiast Sumilex 500 SC przy tych stężeniach jedynie znacznie ograniczał jej wzrost. Skuteczność badanych środków na płytkach w warunkach laboratoryjnych potwierdzają jednocześnie wyniki polowe, charakteryzujące się dużym ograniczeniem patogena w uprawie rzepaku (kilkuletnie doświadczenia polowe prowadzone przez autora).

Zastosowane w prezentowanej pracy fungicydy w niewielkim stopniu różniły się skutecznością hamowania wzrostu obydwu grzybów. Badania innych autorów mówią o zróżnicowanym oddziaływaniu fungicydów zawierających różne substancje aktywne na rozwój *L. biglobosa* i *L. maculans*. W doświadczeniach przeprowadzonych przez Eckert i in. (2004) badane izolaty były bardziej wrażliwe na flusilazol niż na tebukonazol. Dane literaturowe wskazują również na różnice we wrażliwości na fungicydy pomiędzy izolatami *L. biglobosa* i *L. maculans*. Cavalier i in. (1999) obserwowali, że większe dawki flutriafolu były konieczne dla zahamowania wzrostu izolatów *L. biglobosa* niż *L. maculans*, odwrotnie natomiast było w przypadku stosowania difenkonazolu, prochlorazu i azoxystrobiny. Eckert i in. (2004) podają, że izolaty *L. maculans* były bardziej wrażliwe na flusilazol i tebukonazol niż izolaty *L. biglobosa*.

W obydwu przeprowadzonych seriach doświadczenia wystąpiły różnice w szybkości wzrostu grzybni, jak i szybkości wzrostu poszczególnych izolatów. Różnice te trudno wytłumaczyć. Jedną z hipotez tłumaczących to zjawisko może być wiek kultur lub różna reakcja grzybów na termin, w jakim wykonano poszczególne serie doświadczenia: seria I — w okresie letnim, seria II – w okresie zimowym. Należy jednak zwrócić uwagę, że tendencje hamowania wzrostu grzybni po zastosowaniu fungicydów w obydwu seriach są podobne.

Wnioski

---

1. Fungicydy: Horizon 250 EW, Konker 415 SC i Sumilex 500 SC skutecznie hamowały wzrost grzybni *L. biglobosa* i *L. maculans*.
2. Z badanych fungicydów najsłabsze działanie w hamowaniu wzrostu grzybni wykazał środek Sumilex 500 SC.
3. Nie odnotowano istotnych różnic we wrażliwości izolatów *L. biglobosa* i *L. maculans* na substancje aktywne zawarte w zastosowanych fungicydach.

Literatura

- Borecki Z. 1984. Fungicydy stosowane w ochronie roślin. PWN, Warszawa.
- Cavelier N., Crespel L., Brun H. 1999. Variability in fungicide sensitivity of *Leptosphaeria maculans*, the causal agent of blackleg in oilseed rape. In: Sisler D.H. (ed.) Modern fungicides and antifungal compounds II. Intercept, Andover, UK: 305-311.
- Domsch K.H., Gams W. 1980. Compendium of soil fungi: 404-406.
- Eckert M., Fitt B., Selley A. 2004. *Leptosphaeria maculans*, *L. biglobosa* and fungicides: preliminary results from *in vitro* and field observations. Working Group "Integrated protection in oilseed crops" Biennial Meeting 2004 at Rothamsted Research, UK 30-31 march 2004.
- Jędrzycka M., Lewartowska E., Kachlicki P. 2001. Skład populacji grzyba *Phoma lingam* z porażonych łodyg rzepaku ozimego w Chorwacji. Rośliny Oleiste – Oilseed Crops, XXIII: 65-67.
- Jędrzycka M., Matysiak R., Bandurowski R., Rybacki D. 2004. SPEC – system wspierający ochronę rzepaku przed suchą zgnilizną kapustnych w Polsce. Rośliny Oleiste – Oilseed Crops, XXV (2): 637-646.
- Jędrzycka M., Rouxel T., Balesdent M.H., Mendes-Pereira E., Bertrand J. 1997. Charakterystyka molekularna polskich szczepów grzyba *Leptosphaeria maculans* (Desm.) Ces. Et de Not. Rośliny Oleiste – Oilseed Crops, XVIII (2): 303-314.
- Karolewski Z., Szelerska M., Foremska E., Goliński P., Weber Z. 1994. The phytotoxicity of metabolites of *Phoma lingam* non-aggressive isolate. Roczn. Nauk Roln. Ser. E, 24, 1/2: 9-13.
- Koch E., Badaway H.M.A., Hoppe H.H. 1989. Differences between aggressive and non-aggressive single spore lines of *Leptosphaeria maculans*, cultural characteristic and phytotoxins production. J. Phytopathol., 124: 52-62.
- Kochman J., Węgorz W. 1997. Ochrona roślin. Plant Press, Kraków.
- Pedras M.S.C., Morales V.M., Taylor J.L. 1994. Three metabolites from the blackleg fungus. Phytochem., 36: 1315-1318.
- Pedras M.S.C., Taylor J.L., Morales V.M. 1995. Phomaligin A and yellow pigments in *Phoma lingam* and *P. wasabie*. Phytochem., 38: 1215-1222.